

GOSPODARSTVO V SVETU

Ameriško delavsko gibanje

Sindikalno gibanje v ZDA obsega približno 17 milijonov delavcev.* Organizirani so v 217 pokrajinskih sindikalnih organizacijah in v 71 krajevnih organizacijah. Največ sindikalno organiziranih delavcev pripada veliki federaciji, ki je bila ustanovljena pred nekaj meseci, tako da sta se združili dve dotlej največji federaciji. Krepitev sindikatov in pomembnejše povečanje števila včlanjenih delavcev se je pričelo v letih pred drugo svetovno vojno. Leta 1935 so bili v sindikatih ZDA organizirani komaj 3 milijoni delavcev, v veliki večini kvalificirani. Okoli 90% rudarjev in industrijskih delavcev ni bilo včlanjeno v sindikate. Danes je prav nasprotno, saj je 90% industrijskih delavcev včlanjenih v sindikalne organizacije.

Boj za boljši položaj delavca

Ameriško delavsko gibanje ima bogate tradicije v boju delavcev, da s štrajki izboljšajo svoje življenjske pogoje. Naslednja tabela kaže število stavk v nekaterih povojnih letih:

Leto	Število stavk	Število stavkajočih
1945	4.750	3.470.000
1946	4.985	4.600.000
1950	4.843	2.410.000
1953	5.100	2.300.000

S pritiskom sindikalnih organizacij na delodajalce s tavnkami in intervencijami v Kongresu so si delavci pridobili pravico na pokojnine in zavarovalnine za primer brezposelnosti, ki jih izplačuje državna uprava. Pokojnine znašajo povprečno 30% povprečnih delavskih plač, prejmejo pa jih šele po 60. letu starosti. Leta 1946 so organizirali stavke, po katerih je približno 12 milijonov delavcev dobilo pravico na dopolnilne pokojnine, ki jih izplačuje delodajalec. Bivši rudarji premogovnikov in delavci jeklarke in avtomobilске industrije prejemaajo od svojih delodajalcev po teh stavkah dopolnilne mesečne pokojnine v znesku 75 do 100 dolarjev. Odškodnine delavcem, ki nimajo dela, znašajo 30 do 40% redne mezd, dajo pa jih samo do 26 tednov.

Ustvarjanje široke fronte organiziranih delavcev je omogočilo uspešno borbo za povišanje delavskih zaslužkov in za izboljšanje njihovih delovnih in življenjskih pogojev. To se je izrazilo tudi v primeru delavcev, ki pripadajo sindikatu avtomobilске industrije, katerim se je v juliju lani po dolgih pogajanjih posrečilo uveljaviti svoje zahteve. Podjetja avtomobilске industrije »Ford« in »General Motors« so se zavezala, da bodo svojim delavcem, ki bi ostali brez dela, izplačevala posebno doklado k njihovi redni zavarovalnici za primer brez-

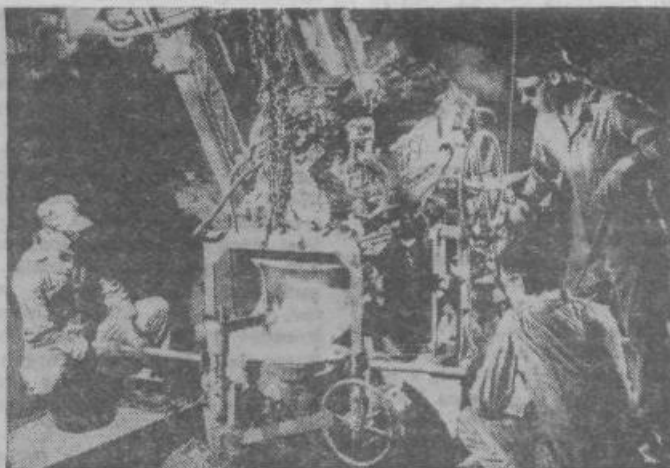
poselnosti. S tem so se dohodki brezposelnih delavcev teh podjetij povečali na 65% mezd zaposlenih delavcev. To je pomemben uspeh in predstavlja edinstven primer v dosedanji praksi, da namreč privatni delodajalec prevzame obveznost, da bo skoraj popolnoma vzdrževal tiste delavce, ki so ostali brez dela.

Glede na bogastvo, s katerim razpolaga država, kakršna je Amerika, je socialno zavarovanje delavcev in nameštencev vendarle zelo omejeno. To vidimo predvsem iz dejstva, da delavci in uslužbeni plačujejo polovico zneskov za socialno zavarovanje. Razen tega so olajšave, ki jih nudi socialno zavarovanje, dokaj majhne. Tako n. pr. zdravstveno zavarovanje sploh ni vključeno v socialno zavarovanje. Razen jeklarke, premogovne in avtomobilске industrije, kjer se je delavskim sindikatom posrečilo izvajati določeno omejeno zdravstveno zavarovanje, ki ga plačujejo delodajalci, mora ogromna večina drugih ameriških delavcev plačevati zdravnike, zdravila in bolniške stroške iz lastnih sredstev. Ti stroški so dokaj visoki in v primeru bolezni jih delavska družina komaj lahko vzdrži.

Življenjski standard

Od leta 1940 se je kupna moč ameriških delavcev povečala na dvojni obseg. Hkrati so se profiti kompanij, ki so znašali pred vojno povprečno 6 milijard na leto, povečali na več kakor 40 milijard dolarjev v povojnih letih. Dohodki privatnih kompanij so torej rasli hitreje od realnih delavskih mezd. Znano je, da je življenjski standard ameriških delavcev v času, ko ni problema brezposelnosti, na zelo visoki ravni. To je posledica — kakor tudi v primeru profitov privatnih kompanij in večanja ameriškega narodnega dohodka iz leta v leto — zlasti stalnega naraščanja delovne produktivnosti in zelo visoke ravni, ki jo je v Ameriki dosegla produktivnost. Po drugi strani so k višini delavskega standarda v Ameriki prispevali tudi stalni razredni boji, ki ustrezajo zgodovini ameriškega industrijskega razvoja. Kljub temu pa že samo dejstvo, da so profiti kompanij rasli mnogo hitreje od realne delavske mezd, priča o tem, da bi bil življenjski standard delavcev v primerjavi z ameriškim bogastvom in z možnostmi lahko večji, če eksploatacija ne bi bila tako intenzivna.

R. Blum

Iz neke ameriške livarne

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Odplačevanje anuitet

VPRAŠANJE: Ali odplačevanje anuitet za dolgoročne kredite iz investicijskih skladov okraja obremenjuje sredstva za samostojno razpolaganje gospodarske organizacije, ali pa to odplačevanje poteka kot zakonska obveznost iz dobička po odvajanju davka na dobiček?

ODGOVOR: Določba iz člena 39. uredbe o razdelitvi skupnega dobička gospodarskih organizacij ima vsa odplačila anuitet za dolgoročne kredite za zakonsko obveznost iz dobička, ne glede na to, iz katerega sklada je bilo posojilo dodeljeno. Izjema so odplačila anuitet za dolgoročne kredite, za katere je v pogodbi določeno, da se bodo odplačevala v breme sredstev za samostojno razpolaganje. Določba iz člena 63. in 69. iz iste uredbe omogoča kmetijskim organizacijam iz člena 61. in splošnim kmetijskim zadrugam iz člena 66., da odplačujejo anuitete za

dolgoročne kredite za investicije tudi v breme amortizacijskega sklada v zameno.

Odplačevanje dolgoročnih posojil

VPRAŠANJE: Ali se dolgoročna posojila, za katere ni garancije okraja, odplačujejo kot zakonska obveznost iz dobička?

ODGOVOR: V nasprotju s prakso iz leta 1955, ko so za zakonske obveznosti iz dobička imeli samo anuitete za dolgoročne kredite gospodarske organizacije, za katere je okraj dal svoje jamstvo, uredba o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij za leto 1956 ne določa garancije okraja kot pogoj, da bi odplačevanje posojila potekalo iz dobička, neposredno po zvezni obdavčitvi. V katerih primerih odplačevanje anuitet ne more potekati kot zakonska obveznost iz dobička, je bilo pojasnjeno v zgornjem odgovoru.

»Naša skupnost«

NUDI ČLANOM DELAVSKIH SVETOV, OBČINSKIH ODBOROV IN SVETOV TER ORGANOV DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA V ŠOLSTVU, ZDRAVSTVU, HIŠNIH SVETIH IN TRGOVINI MOŽNOST USPEŠNEGA EKONOMSKEGA IZOBRAŽEVANJA, KER OBJAVLJA ČLANKE, RAZPRAVE IN OBVESTILA O VSEH VPRAŠANJH DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA IZ NAJAVTORITATIVNEJŠIH VIROV.

KER BREZ POTREBNEGA EKONOMSKEGA IN POLITIČNEGA ZNANJA V ORGANIH DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA NI MOGOČE USPEŠNO SODELOVATI IN ZLASTI NE PRAVILNO IN KVALITETNO ODLOČATI, SEGAJTE PO »NAŠI SKUPNOSTI« IN IZPOLNUJTE SVOJE ZNANJE.

Proizvodnja jekla, nafte in cementa v državah Vzhodne Evrope v l. 1956

(v milijonih ton)

Država	Jeklo	Nafta	Cement
Sovjetska zveza	45,0	70,7	22,4
Vzhodna Evropa	13,8	12,9	13,6

Od tega:	v mil. ton	v %	v mil. ton	v %	v mil. ton	v %
Ceškoslovaška	4,4	31,9	—	—	2,8	20,5
Vzhodna Nemčija	2,6	18,9	—	—	3,0	22,0
Madžarska	1,6	11,6	1,6	12,4	1,2	8,9
Poljska	4,4	31,9	—	—	3,8	28,0
Romunija	0,8	5,7	10,6	82,5	2,0	14,7
Bolgarija	—	—	—	—	0,8	5,9
Albanija	—	—	0,26	2,0	—	—

Proizvodnja premoga v državah Vzhodne Evrope v l. 1956

(v milijonih ton)

	1953	1955
Sovjetska zveza	320 ¹⁾	391
Vzhodna Evropa ²⁾	195	217

Od tega	v milijonih ton	v %	v milijonih ton	v %
Bolgarija	8,4	1,2	10,3	1,4
Ceškoslovaška	54,7	21,0	64,0	21,5
Vzh. Nemčija	172,8	27,4	201,4	29,9
Madžarska	21,3	3,2	22,3	3,3
Poljska	94,3	46,4	100,3	43,0
Romunija	5,4	0,8	6,2	0,9

¹⁾ Številka daje ekvivalent mezne države v skupni proizvodnji premoga. Ta podlaga velja tudi za kolono, ki prikazuje odstotno udeležbo posameznih držav v skupni proizvodnji premoga v Vzhodni Evropi.

²⁾ Premog in lignit.

Ameriška trgovina s Sovjetsko zvezo

Ameriški trgovinski minister je objavil poročilo, v katerem pravi, da je prišlo do pomembnega povečanja trgovinske izmenjave med ZDA in Sovjetsko zvezo ter vzhodnoevropskim državam. To se zlasti nanaša na kmetijske pridelke in naprave. Na podlagi novega dovoljenja ZDA lahko izvažale v ZSSR in vzhodnoevropske države 700 vrst blaga. (Poprej so moral ameriški izvozniki dobiti dovoljenje od biroja za zunanjo trgovino). Blago, ki je na objavljenem seznamu, obsega tiste predmete, za katere so poprej dajali dovoljenja. To pa ne pomeni, da se je zmanjšala kontrola ameriškega izvoza, pač pa je olajšalo delo ameriškim izvoznikom.

Do pomembnejše večje izdaje dovoljenj za izvoz v ZSSR in vzhodnoevropske države je prišlo v prvem tromesečju leta 1956. Vrednost blaga, za katerega so bila izdana dovoljenja, dosega vsoto 8.788.543 dolarjev,

v primerjavi z 1.624.856 dolarjev v četrtem tromesečju leta 1955 in 4.968.322 dolarji v prvem tromesečju leta 1955.

V prvem tromesečju leta 1956 so večino dovoljenj izdali za kmetijske pridelke in naprave v znesku 7.294.844 dolarjev.

Leta 1955 je znašal izvoz iz ZDA v ZSSR in vzhodnoevropske države 7.248.000 dolarjev, v primerjavi s 6.120.000 dolarjev v letu 1954. V letu 1953 je bil izvoz precej manjši, v letu 1954 pa je obsegal tudi nekatere vrste žita, ki so ga izvažali na Madžarsko, v Češkoslovaško in Vzhodno Nemčijo.

Minister je objavil seznam najvažnejšega blaga, ki ga bodo izvažali v ZSSR in vzhodnoevropske države. Sem spada naslednje blago: žito, izdelki iz kavčuka, droge in farmacevtski izdelki, vlakna, les in lesni izdelki, steklo, izdelki iz glin, plutovina, hladilniki, barve, usnje, milo, optični instrumenti itd.

* Vseh zaposlenih oseb (delavcev in uslužbencev) je v ZDA približno 67 milijonov.